

Isidor Cònsul, l'adéu a l'editor apassionat

4 de novembre. A l'església parroquial de sant Nicolau de Bellpuig hem assistit a la cerimònia religiosa de l'enterrament del mestre, filòleg, crític literari i editor Isidor Cònsul. Fins fa pocs mesos era director editorial de Proa, del grup Enciclopèdia Catalana. També havia estat director de la revista *Solc* del bisbat de Solsona. Al seu dia va dir que ho havia acceptat per agrair als capellans l'acompanyament que li havien fet en els anys d'adolescència i joventut. Era amic de mossèn Climent Forner, de qui va escriure el millor estudi literari general de la seva obra, publicat primer com a article a *Serra d'Or* i posteriorment, una mica modificat, com a epíleg de *A sou d'amor. Cants de Viver* (llibres de l'Ossa Menor, núm. 240). També ho era de mossèn Ramon Alsina, que va celebrar la missa dels seus vint-i-cinc anys de matrimoni. Per mediació de l'Isidor, Alsina va acollir a la rectoria de Navès una amiga comuna de joventut, l'escriptora Maria Mercè Marçal, quan

ja estava molt afectada per la malaltia que se la va endur. Alsina va predicar l'homilia del seu l'enterrament, que després fou publicada a *El Pregó*, full diocesà català alternatiu fundat i dirigit per mossèn Casimir Martí, on col·labora assíduament mossèn Jesús Huguet. L'Isidor va fer la tesi doctoral sobre mossèn Cinto Verdager. Havia escrit la secció "Tria personal", a "*Serra d'Or*", revista de la que era membre del consell assessor. També ens ha deixat antologies literàries per al batxillerat, per exemple un *Quijote*, i obres de caire memorialístic, a l'estil de Josep Pla. La seva esposa, Remi Porredón, és descendent de Bartomeu Porredón, líder carlí conegut pel Ros d'Eroles (nom del mas d'Oliana on va néixer). Els fills del matrimoni, Arnau i Roger, avui han llegit textos urgellencs i de viatge de l'Isidor. A l'editorial Proa, Cònsul va publicar interessants llibres de caire religiós, entre ells *Jesús, un perfil biogràfic*, del biblista mossèn Armand Puig. Un dia em va explicar que aquest autor li havia estat presentat per mossèn Ramon M. Serchs. També, entre altres, va publicar els *Assaigs* de Montaigne. Isidor Cònsul va deixar la direcció de *Solc* a rel de la prohibició episcopal de publicar un article de Joan Estruch sobre l'Opus Dei. El bisbe li va enviar una nota agraïnt-li els serveis prestats; ell va contestar amb un article al *Regió7* comparant-la amb la nota que enviava Franco, a través d'un motorista, als ministres que cessava. Jo el recordo a les reunions de *Solc* a les vetustes dependències

de la cúria solsonina: eficient, atent a l'actualitat, bon organitzador, segur i apassionat. Ara, ja a l'altra banda de la riba, s'ha anat a trobar amb el bisbe Deig i el bisbe Pont; també, poc clerical com era, amb el seu estimat mossèn Cinto. La d'avui ha estat una cerimònia emotiva. Cançons, textos, la plana major del bisbat –la de l'època del bisbe Deig– al presbiteri. L'Isidor agnòstic no es perdia mai els Dolors de Bellpuig, ni el dia dels difunts, ni el Nadal. Francesc Teixidó ha recordat que a les llargues sobretauls de l'àpat anual havia influït l'Isidor cap a una visió marxista de la societat, contrària a tots els monopolis, també l'editorial. «Al final m'ha donat la raó: quan va haver de plegar l'empresa [Enciclopèdia Catalana] va tenir amb ell un tracte econòmicament correcte, però humanament pobre». Des de la porta de l'església he vist com el sol imponent tenyia de vermell l'ampla immensitat de l'horitzó urgellenc.

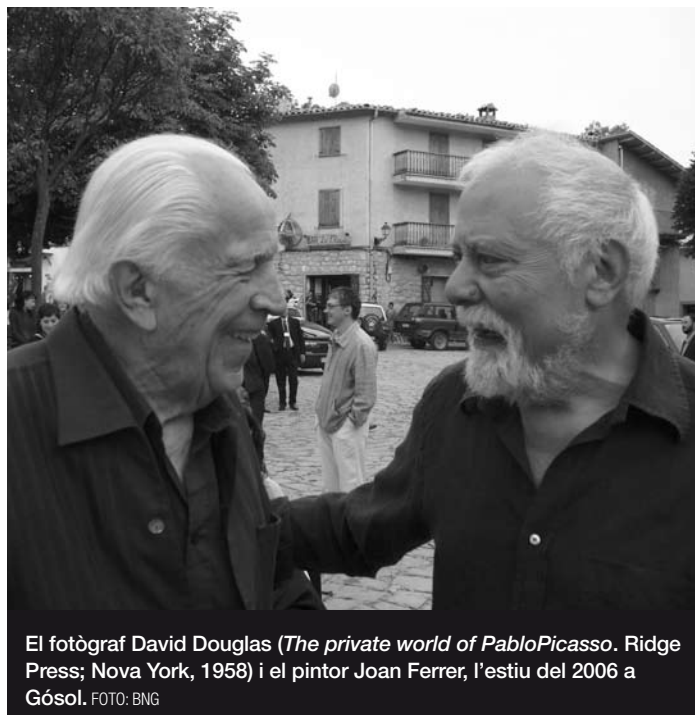
L'Arxiu Comarcal va comprar el facsimil del Carnet Català de Picasso

19 de novembre. Llegeixo en un exemplar endarrerit de la publicació *Arxius* que l'Arxiu Comarcal del Berguedà ha adquirit un exemplar del facsimil del *Carnet Català* de Picasso.

L'original d'aquest quadern picassà del 1906 va passar una història rocambolesca fins que el març del 2001 el Museu Picasso de Barcelona el adquirí junt amb el dibuix "Dona i nen a la vora d'un vel", del 1903, i l'escultura "Cap de dona (Fernande)". El lot pertanyia a la col·lecció privada de Dora Maar, fotògrafa, model i companya del pintor. D'ella va dir Picasso: «Dora, per a mi, ha estat sempre una dona que plora» i així la va plasmar repetidament. El quadern va ser subhastat l'octubre del 1998 a París. El Museu Picasso de Barcelona va pretendre l'adjudicació, però tenia un límit en la licitació i finalment se'l va quedar un particular anònim. Sobre aquest fet, l'historiador de l'art Xavier Barral i Altet va publicar un interessant article, "Dispersar Dora Maar i no comprar" (Avui, 3/11/98). Després La Vanguardia va informar de l'existència de negociacions entre el Museu Picasso i el comprador anònim. Negociacions que van acabar feliçment: el museu el va adquirir pel mateix preu de la subhasta, 50 milions. És sabut que Picasso ho guardava tot: fotografies de les seves amants i fills, milers de fulls amb dibuixos... i quaderns, que se n'ha inventariat cent setanta-cinc. Una quarantena, provinents de les col·leccions particulars de tres hereus del pintor, es van poder veure al Musée des Arts Décoratifs, a París, en una exposició que es va inaugurar el 28 de setembre del 1989. Anteriorment s'havien exposat a Nova York (1986) i altres ciutats dels USA i d'Europa. Breerette Genevieve va escriure sobre aquesta exposició parisenca «Els quaderns són sorpreses que el pintor guardava en secret, com per estar segur de sobreviure's. Picasso s'hi identificava totalment, fins al punt d'arribar a escriure a la coberta d'un d'ells: 'Jo sóc el quadern', fent ús de la seva peculiar idea de l'espontaneïtat més absoluta» (Le Monde, 30/9/89). Nou anys després, també a França, l'Institut des Textes et Manuscrits Modernes va organitzar un col·loqui per fer balanç del treball realitzat durant més de dues dècades. En ell, Brigitte Léal, conservadora del Musée National Picasso de París, segons la crònica de Le Monde, (18/11/98), «va establir una tipologia dels quaderns de dibuixos de Picasso, demostrant que els esbossos no són pas no-

més, com voldria la història de l'art, estadis preparatoris, preliminars, anteriors a l'acte creatiu pròpiament dit: no és possible de separar l'obra final de tot allò que l'envolta en el seu procés de creació». De l'estada de Picasso a Gósol (maig – agost 1906) acompanyat de Fernande Olivier se'n coneixen dos quaderns. Un és al museu Picasso de París, l'altre és el que va adquirir el Museu Picasso de Barcelona. El de París té més pàgines i la característica dels tancadors daurats. L'ha estudiat Brigitte Léal (1996) al catàleg dels dibuixos dels quaderns del museu francès. El de Barcelona és més conegut, perquè el 1958 va ser reproduït en facsímil per Douglas Cooper amb el títol *CARNET CATALAN DE PICASSO / PARÍS - GÓSOL - 1906 / 1958*. Consta, aquesta publicació, de dos llibrets: la reproducció facsímil i un llibre en francès de mida idèntica, de 34 pàgines, que n'explica breument el contingut. Cooper en va editar 500 exemplars numerats destinats a la venda, més 50 pels seus amics. Ara al Berguedà n'hi ha dos, el de la Sala Picasso del Museu de Gósol i el de l'Arxiu Comarcal. El Carnet catalan té una mida de 120 X 75 mm. A la coberta hi ha l'adreça del seu fabricant, "A la Chope Montmatre, / 3, rue Grange Batelière". A l'interior de la coberta, pàgina dreta, l'itinerari de Gósol a París, mig en català i mig en espanyol: «Gósol / Vallvé matxos / Puixcerda coche / Ax coche / Paris tren». També hi ha croquis i anotacions diverses, algunes de ben curioses. Així, a la pàgina 3, Picasso hi va escriure «Armoills / Tenazas». A la 4 hi va copiar l'últim cant de les "Vistes al Mar", de Joan Maragall, en català, que a les pàgines 72 – 73 va traduir a francès per tal que l'entengués Fernande Olivier. L'itinerari «Gosol, Vallvé, Puixcerda, matxos, coche» el trobem sota una relació de colors «Oro ocre / Rojo vermillo / Verde», a la pàgina 9. A la 13 hi va posar la traducció «farigola = timó». A la 40, sota l'adreça d'Apollinaire, hi va escriure «Un tenor que dá una nota más alta que esta escrita en la partitija. Yo!». A la 54 hi va anotar quatre versos inspirats en una dona gran del Gósol de l'època: «O, Herminia, / la virgen vieja / en sus últimos momentos / llega el amor». A l'última pàgina hi va escriure, sense fer gaire cas com ja hem vist anteriorment de les normes ortogràfiques, la fórmula d'un analgèsic: «opio, azafran, alcool, laudano». Un dels aspectes d'aquest quadern al qual generalment es fa esment és la inclusió de la poesia de Maragall. De fet, la coneixença entre el poeta i el pintor és força versemblant ja que els dos eren parroquians dels Quatre Gats. La primera col·laboració de Picasso a la premsa com a il·lustrador, l'any 1900, consisteix en un dibuix per a "El Clam de les Verges", de Joan Oliva, publicat a Joventut: «La carn fresca i sana les formes modela, / esplèndides formes que pures guardem... / Som verges! Som verges! Som verges forçades / per lleis avorrides que esclaves ens fan». A nivell semàntic, aquesta poesia pot relacionar-se amb el cant Vè de les "Vistes al mar" de Maragall, que és el que va copiar i traduir Picasso: «Una a una, com verges a la dansa, / entren lliscant les barques en el mar; / s'obre la vela com una ala al sol, / i per camins que només elles veuen / s'allunyen mar endintre...». La transcripció de Cooper fa començar tots els versos en majúscula, quan Maragall i Picasso només en posen després de punt. Una altra diferència és en el signe d'admiració i la coma del vers sisè: «Oh! Cel blau oh! Mar blau, platja deserta,». "Vistes al mar" és un tema recurrent a l'obra de Maragall. A més del poema copiat per Picasso, publicat al llibre *Enllà*, el trobem a *Seqüències*, amb el títol "Seguit de vistes al mar", i al plec de poesies *Altres vistes al mar*, no inclòs en cap dels llibres publicats en vida del poeta però que és al primer volum de les seves *Obres Completes* (1929). Fernande Oliver va acompanyar Picasso durant els mesos de Gósol. La seva visió d'aquella estada és al llibre *Souvenirs intimes* (1988) del qual hi ha la traducció espanyola *Recuerdos íntimos escritos para Picasso* (Parsifal Ediciones; Barcelona, 1990): «Gósol va resultar una meravella. Allà a les altures, enmig d'un aire d'increïble puresa, per

sobre dels núvols, rodejats dels seus amables habitants, hospitalaris, desinteressats, contrabandistes gairebé tots, vam trobar allò que tal volta sigui la felicitat. M'agradava aquella vida senzilla entre éssers a qui la civilització encara no havia fet malbé, en aquell alberg rústec i net, d'amfitrions hospitalaris i previsors, amb els qui, malgrat això, quan Pablo estava treballant només em podia fer entendre amb gestos. Sota el sol que daurava les cases de color ocre, el sol pedregós,

El fotògraf David Douglas (*The private world of Pablo Picasso*, Ridge Press; Nova York, 1958) i el pintor Joan Ferrer, l'estiu del 2006 a Gósol. FOTO: BNG

l'arena completament blanca, sota un cel d'un blau tan suau, tan pur, tan nou per a mi, rascant les plantes silvestres on s'enredaven, no sense dolors per les meves cames, els meus peus calçats amb espadenyes, tot em semblava encantador, fins i tot els llargardai-xos verds o de color de roca que desapareixien de cop cap a les invisibles esclertes només que un s'hi acostés».

Josep Deseuras, fotografia en blanc i negre

18 de desembre. Al Pavelló de Suècia s'ha presentat el calendari de Ràdio Berga, aquest any amb fotos de Josep Deseuras, imatges inèdites de la primera dècada de la segona meitat del segle passat. Gràcies a les paraules del senyor Enric Cobo, cap del servei de coordinació general d'arxius de la Generalitat, sabem que Berga és la quarta comarca de Catalunya en el rànquing de quantitat de documents fotogràfics que posseeix el seu Arxiu Comarcal. Gràcies a aquest acte vam saber que el director de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona és Jordi Serchs, fill de Berga. El fotògraf Deseuras ha fet donació a l'Arxiu Comarcal del Berguedà de 153.000 negatius que plasmen la vida berguedana del 1952 al 1980. Deseuras es va fer famós fotografiant el Pedraforca a l'època del banc i negre, també la Mare de Déu de Queralta. Va ser a l'exili i de sempre hom l'ha pres per anarquista. Va tornar sembla que cansat de les lluites internes de la CNT i va aprofitar el factor humà, la seva relació antiga amb Joan Noguera, l'alcalde d'aquells anys. L'exiliat va passar a ser fotògraf oficial de l'ajuntament franquista. I va retratar la Fira de Santa Tecla, la Patum, Queralta, ramats i gossos d'atura, la festa dels bolets, el Jaumet Xic tocant l'acordió, els Elois, els ministres franquistes que visitaven Berga, la festa dels cristòfols,

les germanetes i els seus pobres, les primeres comunions, els soldats als carrers de Berga, els animals dels soldats, les fontades, la banda dels militars, les processons, reis que per reis que reparteixen il·lusió, més soldats als carrers de Berga, les velles que van a missa, els cors de Clavés, l'alcalde Noguera i la seva vara, els pastorets, soldats fent un got en qualsevol bar de Berga, la Patum, la grisor en blanc i negre d'aquells anys foscos tirant cap a negres que va viure plenament la generació dels avis que encara passegen pels carrers de Berga i es veuran plasmats de joves als clixés del Deseuras. Al final de l'acte havia de parlar mossèn Ballarín. Havia de parlar perquè ho havia demanat el Deseuras. El Ballarín va explicar que el Deseuras va ser el primer amic que va tenir a Berga, que el va conèixer ben aviat perquè feia les postals que venien a la botiga del santuari. «Com jo —va dir el mossèn— el Deseuras va fer la guerra en una divisió anarquista». Després el va definir com un fotògraf objectiu. L'antic custodi de Queralt també va parlar dels dogmatismes polítics i religiosos, però sobretot de que són amics «encara que ell no cregui en Déu i jo sí que hi crec. I anar tirant, que ja en tenim uns quants, ell i jo, i el dimoni que estosseguí».

La independència guanya a Sant Jaume de Frontanyà

12 de desembre. —Ens pots explicar què diu aquell cartell d'allà dalt que no es veu bé?— Posa «Ni falangistes ni mossos» —li ha contestat la noia al mosso. —Està bé, no passa res; però si m'ho hagués pensat no t'ho pregunto. Els dos mossos es passejaven per la plaça solitària de l'ajuntament quan anava enfosquit. Han entrat a l'església, n'han sortit. Quan eren prop de les sis, l'hora del recompte, han anat cap a la biblioteca, als baixos de l'ajuntament on s'han fet durant tot el dia les votacions. Comptant-hi els mossos, catorze persones hem estat testimonis de l'escrutini. L'alcalde ha començat a rebre trucades al mòbil. «Encara no s'ha fet l'escrutini». «Encara no». «D'aquí a una mica». «Ara l'estem fent». L'alcalde, Ramon Vilalta, anava marcant els vots fent ratlles en un bloc. Ha votat tot el poble menys dues persones: el Vladimir de Semir, que és de viatge, i la majordona de mossèn Urbici, traspasat fa poc, que viu a Olvan i encara està molt afectada. Diu que el secretari del bisbe li va dir, el dia de l'enterrament, que durant quatre o cinc mesos podia continuar a la rectoria, però que l'hauria de deixar perquè el bisbat la vol llogar. Ha acabat el recompte. Vilalta segueix atenent telefònicament la premsa: «Els resultats han estat: cens, 21 persones; votants, 19; sí, 18; no 1; cap vot en blanc i cap abstenció». Un aplaudiment espontani ha celebrat la gran victòria independentista del municipi més petit del Principat de Catalunya. L'alcalde ha

Ramon Vilalta, alcalde de Sant Jaume de Frontanyà, anota els resultats de la consulta sobiranista. FOTO: BNG

improvisat un breu parlament: «Sant Jaume ha decidit; si de no-saltres depengués ja seríem un país independent». L'organització havia preparat dues safates de coca i un porró de barreja. L'alcalde Vilalta ha aixecat el porró, però poca estona perquè ha començat una segona tanda de trucades. Amb una mà aguantava el mòbil a l'orella i amb l'altra el tall de coca. La premsa ara treballa de lluny. Ja han vingut durant el dia a filmar i a fer la foto. A aquestes hores amb una trucada a l'alcalde n'hi ha prou. Al cap de poc, els resultats han sortit als noticiaris de Catalunya Informació i als diaris digitals. Avui, la BBC parla de la qüestió catalana i *Le Monde* hi dedica una mica de portada i un ditorial favorable.

En la mort del copríncep

12 d'octubre. Ha mort el bisbe emèrit d'Urgell. Fa més de trenta anys, Joan Martí i Alanís va ser durant dos anys i quatre mesos (1975 - 1977) administrador apostòlic del bisbat de Solsona. Segons va declarar no fa molt, «l'experiència dels bisbats de la Seu i el de Solsona em van donar una maduració que sempre agrairé». Quan va arribar a Solsona el primer que va fer va ser reorganitzar les institucions del bisbat, que es trobava en una situació força caòtica degut a l'efervescència dels darrers anys del franquisme i la manca de resposta que hi donava el pontificat de bisbe José Bascuñana (1964 - 1974). Un dels fets més significatius del període va ser la dimissió dels vicaris episcopals, entre ells el llavors mossèn Florenci Besora. Aquest fet va provocar un article de l'erudit mossèn Josep Perarnau a *Tele/eXprés*, «Dimisiones en Solsona», on deia que la situació era insostenible i que era urgent posar-hi remei. Perarnau, especialista mundialment reconegut en Lull i Arnau de Vilanova, assessor del doctor Pont i Gol a les sessions conciliars del Vaticà II, era llegit a Roma i els fabricants de bisbes li devien fer cabal. A Bascuñana el va succeir Martí Alanís que hi va ser fins que el 1977 fou nomenat Miquel Moncadas.

Ampliem el nostre servei

Carrer Major - Berga

Àrea Comercial del Canal - Berga